

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (esimene koda laiendatud koosseisus)
29. juuni 1995*

Konkurents – Kooskõlastatud tegevus – Süütuse presumptsioon – Haldusmenetlus –
Kaitseõigus – Vahendite võrdsus – Õigus tutvuda toimikuga

Kohtuasjas T-30/91,

Solvay SA, endine Solvay et Cie SA, Belgia õiguse alusel asutatud äriühing, asukoht Brüssel, esindajad: advokaat Lucien Simont, Cour de cassation, Belgia, ja suulises menetluses advokaadid Paul-Alain Foriers ja Guy Block, Brüssel, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o õigustalituse ametnik Jacques Loesch, 11 rue Goethe,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnik B. J. Drijber, keda abistas advokaat Nicole Coutrelis, Pariis, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o õigustalituse ametnik Georgios Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg,

kostja,

mille esemeks on taotlus tühistada komisjoni 19. detsembri 1990. aasta otsus 91/297/EMÜ EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohase menetluse kohta (IV/33.133-A: kaltsineeritud sooda – Solvay, ICI, EÜT 1991, L 152, lk 1),

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS

(esimene koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: president J. L. Cruz Vilaça, kohtunikud D. P. M. Barrington, A. Saggio, H. Kirschner ja A. Kalogeropoulos,

kohtusekretär: H. Jung,

arvestades kirjalikus menetluses ja 6.–7. detsembri 1994. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Asjaolud ja menetlus

Majanduslik taust

- 1 Menetluse esemeks olevat toodet – kaltsineeritud soodat – kasutatakse klaasi tootmisel (suure

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

tihedusega sooda) ning ka keemiatööstuses ja metallurgias (väikese tihedusega sooda). Peamiselt Ameerika Ühendriikides toodetud looduslikku (suure tihedusega) soodat tuleks eristada üle saja aasta tagasi hageja leiutatud menetlusega Euroopas valmistatud sünteetilisest (suure tihedusega ja väikese tihedusega) soodast; loodusliku sooda tootmiskulud on palju väiksemad kui sünteetilise sooda omad.

- 2 Asjaolude esinemise ajal oli ühenduse territooriumil kuus sünteetilise sooda tootjat:
 - hageja, maailma ja ühenduse suurim tootja, kelle turuosa on ühenduses peaaegu 60% (ning Ühendkuningriiki ja Iirimaa arvestamata isegi 70%);
 - Imperial Chemical Industries PLC (edaspidi „ICI”), suuruselt teine ühenduse tootja, kellele kuulub üle 90% Ühendkuningriigi turust;
 - „väikesed” tootjad, Chemische Fabrik Kalk (edaspidi „CFK”) ja Matthes & Weber (Saksamaa Liitvabariik), Akzo (Madalmaad) ja Rhône-Poulenc (Prantsusmaa), kelle turuosa on kokku ligikaudu 26%.
- 3 Hageja käitis tehaseid Belgias, Prantsusmaal, Saksamaal, Itaalias, Hispaanias, Portugalis ja Austrias ning tal olid müügiorganisatsioonid lisaks nendele riikidele ka Šveitsis, Madalmaades ja Luksemburgis. Ta oli ka ühenduse peamine soolatootja ning seetõttu oli tal sünteetilise sooda tootmiseks vajaliku põhitooraine tarnimisel eriti soodne seisund. ICI käitis kaht tehas Ühendkuningriigis, kolmas tehas suleti 1985. aastal.
- 4 Mis puutub nõudlusesse, olid ühenduses põhikliendid klaasitootjad. Ligikaudu 70% Lääne-Euroopa ettevõtete toodangust kasutati klaasitahvlite ja puhutud klaasi valmistamisel. Enamik klaasitootjaid käitis tehaseid pidevalt ja vajab kindlaid kaltsineeritud sooda tarneid; enamasti oli neil suhteliselt pikaajaline leping ühe peamise tarnijaga suurema osa vajaduste katteks ja ettevaatusabinõuna kasutati teist tarnijat varuallikana.
- 5 Asjaolude esinemise ajal iseloomustas ühenduse turgu jagunemine piki riigipiire; tootjad püüdsid üldiselt suunata oma müügitegevuse liikmesriikidesse, kus olid nende tootmisrajatised. Eelkõige puudus konkurents hageja ja ICI vahel; mõlema müügitegevus ühenduses piirdus üksnes oma traditsioonilise mõjualaga (hageja Lääne-Euroopa mandriosas ning ICI Ühendkuningriigis ja Iirimaa). Selline turu jagunemine pärines 1870. aastast, mil hageja andis esimest korda patendid Brunner, Mond & Co-le, kes oli üks neist äriühingutest, millest hiljem moodustati ICI. Hageja oli ka üks Brunner, Mond & Co ning hiljem ICI suuremaid aktsionäre, kuni ta oma aktsiad 1960. aastatel ära müüs. Hageja ja ICI arvates kaotasid järjestikku sõlmitud turgude jagamise kokkulepped, millest viimased sõlmiti aastatel 1945–1949, kehtivuse 1962. aastal ja need tunnistati ametlikult kehtetuks 1972. aastal.

Haldusmenetlus

- 6 1989. aasta alguses viis komisjon ette hoiatamata ühenduse peamise kaltsineeritud sooda tootja juures läbi uurimised. Nende uurimiste lõpus juhtis hageja 27. aprilli 1989. aasta kirjaga komisjoni tähelepanu asjaolule, et tema ruumidest koopiatena kaasa võetud dokumendid on oma olemuselt konfidentsiaalsed. 22. mai 1989. aasta kirjaga kinnitas komisjon, et uurimiste käigus kogutud dokumentide suhtes kehtib nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 (esimene määrus asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rakendamise kohta; EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3; edaspidi „määrus nr 17”) artikkel 20. Uurimisi täiendasid teabepäringud. Hageja esitas teabe 18. septembri 1989. aasta kirjaga, milles ta rõhutas saadetud dokumentide konfidentsiaalsust. Samade uurimiste ja teabepäringute ajal rõhutas ka ICI

13. aprilli ja 14. septembri kirjades dokumentide konfidentsiaalsust.

- 7 Seejärel saatis komisjon 13. märtsi 1990. aasta kirjaga hagejale mitmeosalise vastuväiteteatise:
- esimeses osas viidatakse menetluse asjaoludele;
 - teine osa käsitleb EMÜ asutamislepingu artikli 85 väidetavat rikkumist Solvay ja ICI (kellele adresseeriti vastavad lisad II.1 kuni II.42) poolt;
 - kolmas osa käsitleb artikli 85 väidetavat rikkumist Solvay (kellele adresseeriti vastavad lisad III.1 kuni III.12) ja CFK poolt;
 - neljas osa käsitleb EMÜ asutamislepingu artikli 86 väidetavat rikkumist hageja (kellele adresseeriti vastavad lisad IV.1 kuni IV.180) poolt;
 - viies osa (koos lisadega tähisega V), mis viitab artikli 86 väidetavale rikkumisele ICI poolt, ei ole hagejale adresseeritud vastuväiteteatise osa; seetõttu märgitakse 13. märtsi 1990. aasta kirjas üksnes, et „viies osa ei puuduta Solvayd”;
 - kuues osa käsitleb võimalike trahvide küsimust.
- 8 Osutanud sellele, kui oluline on hoida määruse nr 17 alusel saadud dokumentide konfidentsiaalsust, märkis komisjon oma 13. märtsi 1990. aasta kirjas, et lisades II.1 kuni II.42 sisalduvad tõendid olid saadetud kõigile asjaomastele ettevõtetele ja „kohad, mis võivad sisaldada ärisaladust ja mis võivad olla äriiselt tundlikud ning mis ei puuduta otseselt väidetavat rikkumist, on dokumentidest välja jäetud”. Lõpuks andis komisjon igale ettevõttele määruse nr 17 artikli 11 alusel teada teiste ettevõtete vastustest ja märkis, et „teave, mis võib olla ärisaladus, on [samuti] välja jäetud”.
- 9 28. mail 1990. aastal esitas hageja oma kirjalikud märkused vastuväiteteatise kohta. 29. mai 1990. aasta kirjaga kutsus komisjon hagejat osalema tema ja ICI väidetavaid rikkumisi käsitleval äraakuulamisel, mis pidi toimuma 25.–27. juunini 1990. aastal. 14. juuni 1990. aasta kirjaga lükkas hageja kutse äraakuulamisel osaleda tagasi; äraakuulamine toimus 26. ja 27. juunil 1990. aastal. Sellel osales üksnes ICI.
- 10 Komisjonile adresseeritud 20. septembri 1990. aasta kirjas protesteeris hageja selle vastu, et komisjon oli äraakuulamisel kasutanud teatud dokumente või dokumendiosasid, mida ei olnud lisatud hagejale saadetud dokumentidele, ning jätnud tähelepanuta muud dokumendid või dokumendiosad, millele hageja oleks võinud tugineda; seetõttu nõudis hageja, et komisjon tagaks kaitseõiguse täieliku austamise.
- 11 Komisjon vastas 1. oktoobri 1990. aasta kirjas, et ta oli esitanud äraakuulamisel kümme ICI-lt ära võetud dokumenti tähistega X.1 kuni X.11 üksnes selleks, et vastata ICI poolt äraakuulamise käigus esitatud argumendile. ICI sõnaselgel nõudmisel ei olnud neid dokumente vastuväiteteatisele lisatud seepärast, et need olid osaliselt konfidentsiaalsed. Oletades, et ICI oli vahepeal saatnud hagejale kõnealuste dokumentide koopiad, kustutades neist konfidentsiaalsed kohad, andis komisjon hagejale võimaluse esitada lisamärkusi uute dokumentide kohta kahe nädala jooksul.
- 12 Hageja selgitas 17. oktoobri 1990. aasta kirjas, et tema eelmises kirjas ei viidatud tähisega X dokumentidele, mille komisjon äraakuulamisel esitas, sest need pakkusid hagejale vähe huvi. Asjakohased dokumendid olid need, mida ICI oli enda kaitseks äraakuulamisel kasutanud ja

mille ICI oli talle vahepeal saatnud. Küsimus oli kuues ICI-lt saadud dokumendis, mis hageja arvates vabastasid ta süüst. Peale selle oli kaks muud dokumenti lisatud vastuväiteteatisele üksnes suvaliselt kärbitud versioonidena (II.25 ja II.34). Hageja kritiseeris sellist menetlusviisi ja viitas sellega seoses märkustele, mida ICI ärakuulamisel esitas.

- 13 Komisjon märkis oma 30. oktoobri 1990. aasta vastuses, et dokumendid ei sisaldanud hagejale uut teavet ega tõendeid, mida komisjon oli kasutanud asjaomastele ettevõtetele esitatud vastuväidete toetuseks. Komisjon märkis, et ta võtaks hageja 17. oktoobri 1990. aasta kirjas esitatud argumente siiski arvesse.
- 14 Dokumentidest ilmneb, et eelnimetatud menetluse lõppedes võttis volinike kolleegium oma 17.–19. detsembrini 1990. aastal peetud 1040. kohtumisel vastu otsuse 91/297/EMÜ EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohase menetluse kohta (IV/33.133-A: kaltsineeritud sooda – Solvay, ICI; EÜT 1991, L 152, lk 1; edaspidi „otsus”). Otsuses tõdetakse, et hageja ja ICI olid osalenud 1. jaanuarist 1973 kuni 1989. aasta alguseni kooskõlastatud tegevuses Lääne-Euroopa kaltsineeritud sooda turu jagamise eesmärgil, jättes Lääne-Euroopa mandriosa hagejale ning Ühendkuningriigi ja Iirimaa ICI-le; sellest tulenevalt määras komisjon kummalegi poolele seitsme miljoni eküü suuruse trahvi.
- 15 Samal kohtumisel võttis komisjon vastu ka järgmised otsused:
 - otsus 91/299/EMÜ EMÜ asutamislepingu artikli 86 kohase menetluse kohta (IV/33.133-C: kaltsineeritud sooda – Solvay, EÜT 1991, L 152, lk 21), milles komisjon tõdes, et hageja oli kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit Lääne-Euroopa mandriosa turul, ning määras talle 20 miljoni eküü suuruse trahvi;
 - otsus 91/300/EMÜ EMÜ asutamislepingu artikli 86 kohase menetluse kohta (IV/33.133-D: kaltsineeritud sooda – ICI, EÜT 1991, L 152, lk 40), milles komisjon tõdes, et ICI oli kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit Ühendkuningriigi turul, ning määras talle kümne miljoni eküü suuruse trahvi. Otsuses 91/300 tuvastatud rikkumine seisnes peamiselt selles, et ICI tegi oma klientidele „allahindlusi lisapartiidelt”, s.t sundis neid ostma ICI-lt lisaks „tavalisele” partiile ka üleliigse partii ehk „lisapartii”, mille nad oleksid võinud osta teiselt tarnijalt, ning selles, et mitmel juhul oli ICI avaldanud oma klientidele survet, et nad võtaksid kohustuse hankida ICI-lt (peaaegu) kogu vajamineva kaltsineeritud sooda; selle eesmärk on viia muude tarnijate konkurentsi mõju miinimumini ning hoida peaaegu monopoolset seisundit Ühendkuningriigi turul. Sellega seoses on otsuse 91/300 punktis 4 märgitud, et ICI-l oli kaltsineeritud sooda Ühendkuningriiki tarnimise monopol kuni 1970. aastate lõpuni.
- 16 Esimese Astme Kohus on käesoleva kohtuasja raames võtnud 19. detsembri 1990. aasta otsused 91/299 ja 91/300 teadmiseks. Ta võttis need otsused oma algatusel käesolevasse menetlusse.
- 17 Käesolevas hakis vaidlustatud otsus tehti hagejale teatavaks 1. märtsi 1991. aasta tähitud kirjaga.
- 18 On teada, et teatatud otsuse teksti autentsust ei oldud varem komisjoni 9. jaanuari 1963. aasta kodukorra 63/41/EMÜ ((EÜT 1963, 17, lk 181; edaspidi „kodukord”), mis on ajutiselt jõustatud komisjoni 6. juuli 1967. aasta otsuse 67/426/EMÜ (EÜT 1967, 147, lk 1) artikliga 1, viimati muudetud komisjoni 8. jaanuari 1986. aasta otsusega 86/61/EMÜ, Euratom, ESTÜ (EÜT 1986, L 72, lk 34)) artikli 12 esimese lõigu kohaselt komisjoni presidendi ega peasekretäri allkirjadega tõestatud.

Esimese Astme Kohtu menetlus

- 19 Neil asjaoludel esitas hageja käesoleva hagi, mis registreeriti Esimese Astme Kohtu kantseleis 2. mail 1991. aastal. ICI esitas otsuse peale samuti hagi (T-36/91).
- 20 Kirjalik menetlus Esimese Astme Kohtus peeti tavaliselt. Pärast kirjalikku menetlust esitas hageja 10. aprillil 1992. aastal „täiendava hagi”, milles ta esitas uue väite selle kohta, et vaidlustatud otsus tuleks kuulutada olematuks. Viidates 28. veebruari 1992. aasta Wall Street Journalis ja 2. märtsi 1992. aasta Financial Timesis avaldatud kahele artiklile, väitis ta muu hulgas, et komisjon oli avalikult tunnistanud, et volinike kolleegiumi tehtud otsuste autentsuse tõestamata jätmine oli aastaid kestnud praktika ning et viimase 25 aasta jooksul ei tõestatud ühegi otsuse autentsust. Need komisjoni ütlused osutasid Esimese Astme Kohtus tollal pooleli olnud kohtuasjadele, milles oli esitatud mitu hagi komisjoni otsuse peale, milles leiti, et polüvinüülkloriidi sektoris oli kartell, ning mille kohta Esimese Astme Kohus tegi 27. veebruari 1992. aasta otsuse liidetud kohtuasjades T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89: BASF jt vs. komisjon (edaspidi „PVC kohtuotsus”). Komisjon esitas kirjalikud märkused täiendava hagi kohta tähtajal, mille esimese koja esimees talle Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 48 lõike 2 kohaselt oli andnud.
- 21 Esimese koja esimehe 14. juuli 1993. aasta määrusega liideti käesolev kohtuasi ja kohtuasi T-36/91 suuliseks menetluseks.
- 22 1993. aasta märtsis otsustas Esimese Astme Kohus (esimene koda) menetluse korraldamise meetmete abil esitada pooltele mõned küsimused, mis käsitlevad muu hulgas hageja õigust tutvuda komisjoni toimikuga. Pooled vastasid nendele küsimustele 1993. aasta mais. Pärast seda, kui Euroopa Kohus oli teinud otsuse kaebuse kohta, mis oli esitatud 15. juuni 1994. aasta otsuse kohtuasjas C-137/92 P: komisjon vs. BASF jt (EKL 1994, lk I-2555) peale, võttis Esimese Astme Kohus (esimene koda laiendatud koosseisus) vastu muud menetluse korraldamise meetmed, milles taotleti, et komisjon koostaks muu hulgas otsuse 91/297/EMÜ autentsetes keeltes teksti, mille autentsust tõestataks presidendi ja peasekretäri allkirjadega ja mis lisataks protokollile.
- 23 Komisjon vastas, et tema arvates ei pidanud seni, kuni Esimese Astme Kohus ei olnud teinud otsust vaidlustatud otsuse autentsuse tõestamata jätmist käsitleva väite vastuvõetavuse kohta, kõnealuse väite põhjendatust uurima.
- 24 Neil asjaoludel nõudis Esimese Astme Kohus (esimene koda laiendatud koosseisus) oma 25. oktoobri 1994. aasta määrusega, mis põhines tema kodukorra artiklil 65, et komisjon koostaks eelnimetatud teksti.
- 25 Selle määruse järel koostas komisjon 11. novembril 1994. aastal muu hulgas otsuse 91/297/EMÜ teksti prantsuse ja inglise keeles, mille tiitellehel on autentsuse tõestamise kuupäevata vorm, millele on alla kirjutanud komisjoni president ja peasekretär. On teada, et see vorm lisati alles rohkem kui kuus kuud hiljem pärast käesoleva hagi esitamist.
- 26 Kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande, otsustas Esimese Astme Kohus alustada suulist menetlust. 6. ja 7. detsembri 1994. aasta kohtuistungitel esitasid pooled suulised märkused ja vastasid Esimese Astme Kohtu küsimustele. President kuulutas kohtuistungil lõpus suulise menetluse lõppenuks.

Poolte nõuded

- 27 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:
- tühistada vaidlustatud otsus;
 - teise võimalusena tühistada vaidlustatud otsus selles osas, milles määratakse hagejale seitsme miljoni eküü suurune trahv;
 - mõista igal juhul kohtukulud välja komisjonilt.
- 28 Täiendavas hakis palub hageja Esimese Astme Kohtul kuulutada vaidlustatud otsus olematuks ehk igal juhul tühiseks.
- 29 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:
- jätta hagi põhjendamatusesse tõttu läbi vaatamata;
 - jätta täiendavas hakis esitatud väited vastuvõetamatusesse või igal juhul põhjendamatusesse tõttu läbi vaatamata;
 - mõista kohtukulud välja hagejalt.
- 30 Tuleb märkida, et pärast seda, kui Euroopa Kohus oli teinud eespool viidatud otsuse kohtuasjas C-137/92 P: komisjon vs. BASF ja hageja oli vastanud Esimese Astme Kohtu kirjalikule küsimusele, märkis hageja, et ta ei taotle enam otsuse olematuks kuulutamist, vaid üksnes palub see tühistada. Samuti palus ta Esimese Astme Kohtul hinnata oma väiteid, mille ta esitas üksnes otsuse tühistamisega seotud nõuete toetuseks.

Otsuse tühistamist käsitlev väide

- 31 Otsuse tühistamise nõude toetuseks esitab hageja mitu väidet, mille saab jagada kahte rühma. Esimeses väidete rühmas, mis on seotud haldusmenetluse korrapärasusega, väidab hageja, et on rikutud mitut olulist menetlusnormi. Oma täiendavas hakis väidab ta, et vastuolus komisjoni kodukorra artikliga 12 ei olnud komisjoni president teatatud otsusele alla kirjutanud ning komisjoni president ja peasekretär ei olnud selle autentsust õigel ajal tõestanud. Peale selle ei olnud toimunud EMÜ asutamislepingu artiklis 191 ja kodukorra artikli 16 kolmandas lõigus nimetatud nõuetekohast teatavakstegemist. Lisaks väidab hageja, et komisjon rikkus põhimõtet, et ühenduse asutuste vastuvõetud meetmed on muutmatud, kui ta muutis otsust pärast selle ametlikku vastuvõtmise päeva. Oma hakis väidab hageja, et komisjon ei järginud kollegiaalse vastutuse põhimõtet. Ta märgib, et vastuolus komisjoni kodukorra artikliga 4 ei lükatud otsuse eelnõu arutelu edasi, kuigi vähemalt üks liige oli sellist edasilükkamist taotlenud, et ta saaks talle hiljem saadetud toimikut nõuetekohaselt uurida. Lõpuks väidab hageja, et tema kaitseõigust ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 6 on rikutud, sest komisjon kasutas dokumente, mida ei tehtud teatavaks või tehti teatavaks üksnes osaliselt – eelkõige vastuväiteteatise lisad II.25 ja II.34, millest osa teksti oli välja jäetud –, ning keeldus andmast hagejale ka võimalust tutvuda teatud dokumentidega, mis sisaldavad tema kaitse seisukohast kasulikku teavet.
- 32 Teises väidete rühmas väidab hageja, et on rikutud EMÜ asutamislepingu artikleid 85 ja 190, tõendite käsitlemist ja tõendamiskohustust käsitlevaid eeskirju ning võrdse kohtlemise põhimõtet, sest otsus põhineb tema arvates faktiliste ja õiguslike hinnangute ekslikel järeldustel. Lõpuks väidab ta, et määratud trahvisumma on ülemäärane ja väidetava rikkumise tõsidusega ebaproportsionaalne ning peale selle ei ole selle trahvi määramist piisavalt põhjendatud.

- 33 Esimese Astme Kohus peab vajalikuks uurida esmalt väidet, et komisjon rikkus kaitseõigust, kasutades dokumente, mida hagejale teatavaks ei tehtud, ja keeldudes andmast hagejale võimalust tutvuda teatud dokumentidega, mis sisaldavad tema kaitse seisukohast kasulikke andmeid.

Kaitseõiguse rikkumine sellega, et komisjon kasutas väidetavalt dokumente, mida hagejale teatavaks ei tehtud, ja keeldus andmast hagejale võimalust tutvuda teatud dokumentidega, mis sisaldavad kaitse seisukohast kasulikke andmeid

Poolte argumendid

- 34 Viidates komisjonile haldusmenetluse käigus saadetud 20. septembri ja 17. oktoobri 1990. aasta kirjadele, mis on hagele lisatud, väidab hageja, et komisjon kasutas vaidlustatud otsust tehes dokumente, mida hagejale teatavaks ei tehtud. Teatud dokumendid, mida teatavaks ei tehtud, või kohad, mille komisjon oli kustutanud, sisaldavad hageja kaitse seisukohast kasulikke andmeid. 17. oktoobri 1990. aasta kirja (vt punkti 12) kohaselt kuuluvad nende dokumentide hulka kuus dokumenti, mida ei olnud hagejale saadetud. Isegi eeldades, et need dokumendid on konfidentsiaalsed – mida hageja vaidlustab –, leiab hageja, et kaitseõiguse austamise nõuded oleksid pidanud olema ärisaladustest olulisemad.
- 35 Oma vastuses lisab hageja esmalt, et komisjon tugines tõenditele, mille ta oli teatavaks teinud üksnes ICI-le vastuväiteteatise lisas või äraakuulamisel, millel hageja ei osalenud, ja teiseks, et komisjon oli valinud toimikusse lisamiseks sellised dokumendid, mis toetavad tema argumente, hoides enda teada ebasoodsad tõendid, mis hageja väidete kohaselt takistavad tal esitamast argumente enda kaitseks. Seega ei tehtud hagejale teatavaks vastuväiteteatise sisalduvaid tähisega V lisasid, mis käsitlevad ICI turgu valitseva seisundi väidetavat kuritarvitamist. ICI on käesoleva õigusmenetluse ajal saatnud hagejale teatud dokumendid, mille põhjal hageja võis kinnitada, et kõnealused lisad sisaldavad mitut tema argumente toetavat dokumenti. Esialgne uurimine näitas, et kaheksa neist dokumentidest tunnistasid komisjoni väited valeks (vastuse lk 12 ja allmärkused 9, 33 ja 43). Hageja kritiseerib asjaolu, et kummalegi ettevõttele ei antud võimalust tutvuda teiselt ettevõtelt ära võetud dokumentidega, mille tagajärjel kumbki sõltus oma kaitse toetuseks tõendusmaterjali saamisel teise heast tahtest.
- 36 Hageja lisab, et võrreldes pikema versiooniga, mis on esitatud dokumendis V.40, on dokumendis II.34 näha, et komisjon valis dokumentidest oma väiteid toetavad kohad ja oli toimiku sellest lähtuvalt „koostanud”.
- 37 Mis puudutab ICI vastu algatatud menetluses peetud äraakuulamisel esitatud dokumente X.1 kuni X.11, tunnistas hageja oma vastuses, et 17. oktoobri 1990. aasta kirjas teatas ta, et need pakkusid talle vähe huvi. Hageja lisab siiski, et see teade ei tähenda, et neil dokumentidel ei olnud mingit tähtsust või et ta loobus oma õigusest tugineda sellele, et neid ei ole teatavaks tehtud.
- 38 Hageja väidab, et asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamise menetluses on oluline, et igale väidetava kokkuleppe, otsuse või kooskõlastatud tegevuse poolele saadetak samad dokumendid. Komisjoni ülesanne ei ole hinnata, kas mingi dokument on poolte kaitse seisukohast kasulik. Kahe ettevõtte vahelise kokkuleppe, otsuse või kooskõlastatud tegevuse olemasolu käsitlevas otsuses ei saa teha vahet selle väidetavatel pooltel. On mõeldamatu, et üks neist on piirava kokkuleppe pool ja teine ei ole. Kui komisjon leidis käesolevas kohtuasjas, et teatud dokumendid olid konfidentsiaalsed, oleks ta järelikult pidanud jätma need tõendusmaterjalist välja või tegema need teatavaks igale asjaomasele poolele.

- 39 Teise väite raames leiab hageja oma hagis, et komisjon ei saa öelda, et Ühendkuningriigi ja mandri vaheline kaubandus oli võimalik, kui ta leiab samas ka, et hageja ja ICI olid jaganud oma turud asutamislepingu artikli 86 alusel rikkumiseks peetaval viisil (hagi lk 47, milles hageja viitab kohtuasjadele T-32/91 ja T-37/91).
- 40 Komisjoni arvates ilmneb hagejaga haldusmenetluse käigus peetud kirjavahetusest, et teatavaks tegemata jäetud dokumentide väidetavat kasutamist käsitlevat vastuväidet pidas isegi hageja ise põhjendamatuks. Igal juhul ei põhine vaidlustatud otsus – ainus vaidlustatud otsus selles kohtuasjas – mingil dokumendil, mida hagejale varem ei teatavaks ei tehtud.
- 41 Kaitse seisukohast toetavate dokumentide väidetava teatavaks tegemata jätmise osas märgib komisjon, et haldusmenetluse käigus sellega seoses hageja nimetatud, ICI-lt ära võetud dokumente ei esitatud ICI taotlusel. Vastuväiteteatise tähisega V lisad, millest on võetud sellega seoses hageja nimetatud dokumendid, ei ole seotud käesoleva kohtuasjaga, vaid sisaldavad dokumente, mis on ICI turgu valitseva seisundi kuritarvitamist käsitleva otsuse aluseks. Dokumendid, millel käesolev otsus põhineb, on tähisega II lisad; need tehti hagejale ja ICI-le teatavaks täiesti ühtemoodi. Kui ICI nüüd leiab, et mõned tema ruumidest ära võetud dokumendid ei ole enam hageja suhtes konfidentsiaalsed, ei saa komisjoni sellise suhtumise muutuse eest vastutavaks pidada. Pigem püüavad ICI ja hageja tegelikult kuritarvitada määruses nr 17 sätestatud menetlusi.
- 42 Komisjon leiab, et selles kontekstis tuleb hageja poolt kohtumenetluses esitatud dokumente pidada kõige enam Esimese Astme Kohtule hagi toetuseks esitatud dokumentideks, nii et neid tuleks uurida üksnes seoses kohtuasja põhiküsimusega. Et komisjon on Esimese Astme Kohtus kostja, võib komisjon seetõttu nõuda lisaks oma kaitseõiguse kaitsmist. Selle õiguse austamine tähendab, et üksnes hageja vastuses esitatud dokumentidel põhinevad argumendid tuleks jätta läbi vaatamata.
- 43 Esimese Astme Kohtu esitatud mitmele kirjalikule küsimusele vastates selgitas komisjon, et tema uurijad on saanud kaltsineeritud sooda tootjate juures läbiviidud uurimiste käigus ligikaudu 60 dokumenditoimikut, mis on liigitatud kummagi tootja järgi vastavalt dokumentide leidmise kohale; toimikud 39–49 sisaldavad ICI-lt saadud dokumente. Ligikaudu kümme muud toimikut sisaldab dokumente, mis saadi vastusena teabepäringutele. Võttes arvesse tootjate arvu ja dokumentide keerukust, ei ole komisjon jaotanud dokumente artikli 85 ja artikli 86 kohasteks toimikuteks.
- 44 Võttes arvesse eespool viidatud kohtuasja T-36/91, mis on käesoleva kohtuasjaga suuliseks menetluseks liidetud, täpsustas komisjon, et ta oli liigitanud äravõetud dokumendid uurimise käigus järgmisel viisil:
- i) toimik 1: ettevõttesisesed dokumendid, nt otsuse projektid,
 - ii) toimikud 2–14: Solvay, Brüssel,
 - iii) toimikud 15–19: Rhône-Poulenc,
 - iv) toimikud 20–23: CFK,
 - v) toimikud 24–27: Deutsche Solvay Werke,
 - vi) toimikud 28–30: Matthes & Weber,

- vii) toimikud 31–38: Akzo,
- viii) toimikud 39–49: ICI,
- ix) toimikud 50–52: Solvay, Hispaania,
- x) toimikud 53–58: „Akzo II” (uus külastus),
- xi) toimik 59: Hispaania tootjate külastus ja Solvay Brüsseli uus külastus,
- xii) kümme muud toimikut, mis sisaldavad määruse nr 17 artikli 11 kohast kirjavahetust.
- 45 Komisjon lisas kogemustele viidates, et pärast dokumentide läbivaatamist ei olnud suurel osal neist kohtuasja uurimise seisukohast enam tähtsust. Uurimise ajal ei olnud komisjoni esindajatel aega ega vahendeid selleks, et teha täpne valik neile esitatud dokumentidest; ainus kriteerium oli, et dokumendid oleksid seotud uurimiseesmärgiga. Olulised olid üksnes need dokumendid, millel võinuksid põhineda vastuväited.
- 46 Komisjon märkis, et käesoleva kohtuasja vastuväiteteatise lisa oli sisaldanud kõiki dokumente, millel vastuväited olid põhinenud. See dokumentide kogumik moodustab toimiku. See sisaldas mitut osa. V osa käsitles ICI vastu algatatud asutamislepingu artikli 86 kohast menetlust, mis ei puudutanud hagejat. Seetõttu ei olnud hageja saanud koopiat vastuväiteteatise V osa lisadest ja teatud II osaga seotud ICI ettevõttesisesed dokumendid olid tehtud kättesaadavaks üksnes osaliselt. See ei tähenda siiski, et komisjon oli keeldunud andmast hagejale õigust toimikuga tutvuda. Vastuväiteteatise lisana saadetud toimik oli seevastu andnud hagejale vaieldamatult võimaluse kaitsta ennast tõhusalt tema vastu esitatud vastuväidete eest.
- 47 Komisjon märkis veel, et hageja ei olnud üheski hagi osas väitnud, et komisjon oleks pidanud andma hagejale võimaluse uurida ICI-t käsitlevaid dokumente. Lisaks ei olnud hageja haldusmenetluse käigus palunud komisjonilt võimalust uurida üldiselt ICI-t käsitlevaid dokumente või eelkõige vastuväiteteatise V osa lisasid. Lõpuks ei olnud hageja oma väidetes selgitanud oma „passiivset kaubanduslikku käitumist” ICI turgu valitseva seisundi suhtes.
- 48 Komisjon järeldab eeltoodust, et ta võimaldas hagejal tutvuda kõikide toimikus sisalduvate tõenditega. Lisaks sisaldavad vastuväiteteatise II osa lisad enam kui lihtsalt süüdistavaid dokumente. Komisjoni ei saa süüdistada selles, et ta valis suvaliselt süüst vabastavad tõendid või muud hageja kaitse seisukohast olulised tõendid. Hageja ei esitanud haldusmenetluse ega Esimese Astme Kohtu kirjaliku menetluse käigus mingeid tõendeid, mis oleksid sellist kahtlust toetanud (vt Esimese Astme Kohtu 1. aprilli 1993. aasta otsust kohtuasjas T-65/89: BPB Industries ja British Gypsum vs. komisjon, EKL 1993, lk II-389, punkt 35). Peale selle takistasid nii määruse nr 17 artikli 20 lõige 2 kui ka ICI sõnaselged nõuded austada kõigi tema äridokumentide konfidentsiaalsust kõnealuse teabe teatavakstegemist hagejale.
- 49 Kohtuistungil möönis hageja, et ta ei ole taotlenud komisjonilt haldusmenetluse käigus üldist õigust toimikuga tutvuda. Hageja selgitas, et ta oli täiesti teadlik, et komisjon oleks sellise õiguse andmisest keeldunud, sest ta oli sellest keeldunud juba siis, kui ICI oli seda taotlenud. Hageja lisas, et komisjonil on kohustus oma algatusel anda ettevõtetele võimalus tutvuda tema valduses olevate dokumentidega.

Esimese astme kohtu hinnang

Väite vastuvõetavus ja ulatus

- 50 Hagi esitamise ajal kehtinud Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõike 1 punkti c kohaselt tuleks esmalt uurida, kas hagi sisaldab kaitseõiguse rikkumist käsitleva väite kokkuvõtet.
- 51 Hageja väitis oma hagis, et komisjon kasutas tema vastu dokumente, mida talle teatavaks ei tehtud, ning et komisjon oli jätnud talle saatmata või saatnud üksnes puudulikult muud teda toetavaid tõendeid sisaldavad dokumendid. Selles kontekstis viitas hageja oma 17. oktoobri 1990. aasta kirjale (hagi lisa 9), milles ta oli süüdistanud komisjoni selles, et komisjon ei teinud talle kättesaadavaks kuut ICI-lt pärit dokumenti. Selle kirja kohaselt oli üht dokumenti, mille number oli 000320, kasutatud ka ICI vastu artikli 86 kohaselt algatatud menetluses, sest see vastas dokumendi V.9 leheküljele 3. Esitades koopia dokumendist, millel on viide „Lisa V.9”, on hageja väitnud, kuid üksnes kaudselt, et komisjon ei võtnud arvesse asjaolu, et üks tähisega V dokument oli hageja kaitse seisukohast kasulik.
- 52 Muud selles 17. oktoobri 1990. aasta kirjas ning seejärel hagis viidatud dokumendid on ICI-lt ära võetud dokumendid, millest komisjon tegi koopiad, kuid mida ta ei lisanud vastuväiteteatisele. ICI viitas sellele märkuste punktis 8, mille ta esitas suulise menetluse käigus (ICI kohtuasjas T-36/91 esitatud hagi lisa 5, lk 14–19), ning hageja on kõnealusele kohale sõnaselgelt viidanud (17. oktoobri 1990. aasta kirja lk 1). Sellest järeldub, et hageja oli Esimese Astme Kohtus kurtnud ka seda, et komisjon jättis tähelepanuta teatud ICI-lt ära võetud dokumentide olulisuse hageja kaitse seisukohast, ning neid ei lisatud eri kohtuasjade uurimistoimikutesse.
- 53 Esimese Astme Kohus leiab, et vastupidi komisjoni kahtlustele vastavad kõnealused andmed väite kokkuvõtte tingimusele. Hagi ise sisaldab komisjoni vastu esitatud põhikaebuste kokkuvõtet, mille ulatus saab isegi selgemaks, kui neid lugeda asutamislepingu artikli 85 kohaselt algatatud menetluse ja artikli 86 kohaselt algatatud menetluse vahelist väidetavat vastuolu käsitlevate argumentide valguses (vt punkti 39 eespool); hagist nähtub, et kui komisjon ei võtnud arvesse seda vastuolu, ei võtnud ta arvesse ka ICI dokumentide (tähisega V dokumendid ja ka teatud muud dokumendid) tõendusjõudu hageja kaitse seisukohast. Seetõttu on hagis väidet piisavalt põhjendatud, isegi kui mitte võtta arvesse haginele lisatud 17. oktoobri 1990. aasta kirja. See kiri sisaldab täiendavaid argumente, kuigi neid argumente ei tule lisada väite kokkuvõttele. Sellest tulenevalt vastab hagi Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõike 1 punktis c kehtestatud nõuetele.
- 54 Seetõttu järeldub eeltoodust, et väide on kolmeosaline; esiteks käsitleb see seda, et komisjon kasutas täpset arvu süüdistavaid dokumente (dokumendid X.1 kuni X.11), mida ta ei olnud hagejale vastuväiteteatise lisana saatnud; teiseks seda, et komisjon ei teinud hagejale teatavaks tähisega V dokumente, mis olid lisatud ICI-le adresseeritud asutamislepingu artikli 86 kohasele vastuväiteteatisele, kuigi need olid käesolevas kohtuasjas hageja kaitse seisukohast kasulikud, sest artikli 86 rikkumist ja artikli 85 rikkumist käsitlevad väited on omavahel seotud; kolmandaks seda, et komisjon ei avalikustanud muid ICI-lt ära võetud dokumente, mis tõenäoliselt oluksid kasulikud hageja kaitse seisukohast, sest kahe poole vahelise piirava kokkuleppe olemasolu käsitlevat otsust ei saa nende poolte vahel eraldada.

Põhiküsimus

- i) Esimene osa, mille kohaselt komisjon on kasutanud süüdistavaid dokumente, mida ta ei ole hagejale teatavaks teinud
- 55 Dokumente, mille komisjon esitas esimest korda ICI ärakuulamisel (dokumendid X.1 kuni X.11), kasutati selleks, et põhjendada selgemalt kaebust, et hageja ja ICI olid osalenud

kooskõlastatud tegevuses, rõhutades, et dokumendid X.8 ja X.9 on dokumentide II.12 ja II.17 täielikud versioonid, milles osa teksti on kustutatud. Nagu hageja oma 17. oktoobri 1990. aasta kirjas väitis, ei saanud ICI neid dokumente haldusmenetluse käigus hagejale, ning seda asjaolu ei ole komisjon vaidlustanud. Hageja märkis siiski sõnaselgelt samas 17. oktoobri 1990. aasta kirjas, et „need dokumendid näivad pakkuvat vähe huvi”, mis ei tähenda hageja arvates seda (vastuse lk 11), et ta kavatses loobuda õigusest tugineda sellele, et neid dokumente teatavaks ei tehtud.

- 56 Mõni neist dokumentidest viitab selgelt hageja – keda nimetatakse neis nimepidi – ja ICI suhtele. Dokumendis X.2 on kirjas: „*They have not grasped our relationships and likely reaction from Solvay [...] since the takeover of Stauffer.*” („Nad ei ole mõistnud meie suhet ega Solvay tõenäolist reaktsiooni [...] Staufferi ülevõtmisest alates.”) Samamoodi on kommenteeritud dokumentides X.6 ja X.7 ICI „suhet” hagejaga. Dokument X.10 sisaldab fraasi, mis on kõige ühetähenduslikum: „*Solvay’s reaction to any ICI initiative involving a US partner is uncertain and would need testing through the appropriate channels.*” („On ebaselge, kuidas Solvay reageeriks sellele, et ICI otsib USA koostööpartnerit, ja see tuleks asjakohaste kanalite kaudu välja selgitada.”) Dokument X.11 sisaldab „konfidentsiaalset” aruannet hageja ja ICI vahel 14. aprillil 1987. aastal peetud koosoleku kohta, mille käigus arutati teatud hindu ja tehaste sulgemisi. See dokumentide kokkuvõtlik analüüs näitab, et need on süüdistavad selles osas, et toetavad kaebust, et hageja ja ICI vahel oli kooskõlastatud tegevus.
- 57 Sellest tulenevalt peab uurima, kas komisjoni lähenemine sobib kokku vajadusega järgida hageja kaitseõigust. Selles osas määras komisjon oma 1. oktoobri 1990. aasta kirjas hagejale kahenädalase tähtaja võimalike märkuste esitamiseks, sest eeldas, et hageja oli saanud ICI-lt dokumentide kärbitud koopiad. Hageja vastas 17. oktoobri 1990. aasta kirjas, et ta ei ole dokumente saanud, kuid et „need näisid pakkuvat talle vaid veidi huvi”. Hoolimata hageja sellisest vastusest tuleb tõdeda, et kõnealused dokumendid ei saa olla kaotanud oma süüdistava dokumendi olemust seetõttu, et hageja advokaat avaldas mitmetähenduslikus kommentaaris arvamust olulisuse kohta, mis dokumentidel „näis olevat”. Sellest tulenevalt ei välista Esimese Astme Kohus, et komisjon oleks pidanud jätkama komisjoni 25. juuli 1963. aasta määruse 99/63/EMÜ (määruse nr 17 artikli 19 lõigetes 1 ja 2 ettenähtud ärakuulamiste kohta; EÜT 1963, 127, lk 2268) artikli 2 lõigete 3 ja 4 kohaselt täiendava ametliku vastuväiteteatise väljaandmist.
- 58 Isegi kui kõnealuste dokumentide kasutamist tuli siiski pidada ebaseaduslikuks sel põhjusel, et see rikkus hageja kaitseõigust, võiks sellise menetlusvea tulemuseks käesolevas kohtuasjas olla vaid kõnealuste dokumentide kõrvalejätmine tõenditena. Sellel kõrvalejätmisel, mille tulemuseks ei saa olla kogu otsuse tühistamine, oleks tähtsust vaid niivõrd, et komisjoni nendega seotud vastuväidet ei saaks tõendada muul viisil kui viidates kõnealustele dokumentidele (vt Euroopa Kohtu 25. oktoobri 1983. aasta otsust kohtuasjas 107/82: AEG vs. komisjon, EKL 1983, lk 3151, punktid 24–30). Seetõttu kuulub see küsimus muude väidete hulka, mis käsitlevad komisjoni faktiliste hinnangute põhjendatust. Sellest tulenevalt tuleb väite esimene osa jätta igal juhul rahuldamata.
- ii) Väite teine ja kolmas osa, mille kohaselt komisjon ei teinud hagejale teatavaks tähisega V ja muid ICI-lt ära võetud dokumente
- 59 Mis puutub õigusesse tutvuda tähisega V dokumentide ja muude dokumentidega, mis võivad olla kasulikud hageja kaitse seisukohast, märgib Esimese Astme Kohus esmalt, et konkurentsiasjades on toimikuga tutvumise eesmärk anda vastuväiteteatise adressaatidele võimalus uurida komisjoni toimikus sisalduvaid tõendeid, et pooled võiksid nende põhjal esitada komisjoni vastuväiteteatises tehtud järelduste kohta tõhusalt oma seisukohad. Õigus

tutvuda toimikuga on seega üks kaitseõiguse kaitsmiseks ettenähtud menetlustagatistest (vt Esimese Astme Kohtu 18. detsembri 1992. aasta otsust liidetud kohtuasjades T-10/92 kuni T-12/92 ja T-15/92: Cimenteries CBR jt vs. komisjon, EKL 1992, lk II-2667, punkt 38, ja Esimese Astme Kohtu 1. aprilli 1993. aasta otsust kohtuasjas T-65/89: BPB Industries ja British Gypsum vs. komisjon, EKL 1993, lk II-389, punkt 30). Kõikides menetlustes, kus võidakse rakendada sanktsioone, on kaitseõiguse austamine ühenduse õiguse põhiprintsiip, mida tuleb järgida ka siis, kui tegemist on haldusmenetlusega. Selle üldise põhimõtte nõuetekohane järgimine nõuab, et asjaomasele ettevõttele antakse haldusmenetluse käigus võimalus teha teatavaks oma seisukohad nende faktide, väidete ja asjaolude tõepärasuse ja asjakohasuse kohta, millele komisjon tugineb (vt Euroopa Kohtu 13. veebruari 1979. aasta otsust kohtuasjas 85/76: Hoffman-La Roche vs. komisjon, EKL 1979, lk 461, punktid 9 ja 11).

- 60 Esimese Astme Kohus leiab, et kaitseõiguse rikkumist tuleb seetõttu uurida seoses iga konkreetse kohtuasja eriasjaoludega, sest see sõltub peamiselt komisjoni esitatud vastuväidetest, millega asjaomase ettevõtte väidetavat rikkumist tõendatakse. Et teha kindlaks, kas kõnealuse väite teine ja kolmas osa on põhjendatud, on seetõttu vaja uurida komisjoni vastuväiteteatistes ja vaidlustatud otsuses esitatud põhiküsimust käsitlevaid vastuväiteid.

– Komisjoni väited ja kasutatud tõendid

- 61 Sellega seoses võib esmalt vastuväiteteatistes esitatud kaebuse kokku võtta selliselt, et hageja ja ICI osalesid hiljemalt 1. jaanuarist 1973 kooskõlastatud tegevuses; hoidudes üksteisega konkureerimast, täitsid nad üksmeelselt edasi varasemaid kokkuleppeid, milles olid määratletud nende kaltsineeritud sooda müügiterritooriumid. Komisjon möönis, et tal puudusid otsesed tõendid selle kohta, et hageja ja ICI olid sõlminud sõnaselge kokkuleppe, kuid ta leiab, et salakokkuleppe kohta on ohtralt tõendeid, mille põhjal võib järeldada, et esialgset kokkulepet, s.t 1949. aastal sõlmitud kokkulepet Page 1000, on kooskõlastatud tegevusena jätkuvalt rakendatud. Dokumentaalsed tõendid osutavad järgmisele:

– hagejal ja ICI-l jätkus täielik koostöösuhe, mis on pigem partnerlus kui konkurents ning mille eesmärk on kooskõlastada mõlema ettevõtte kaltsineeritud sooda sektorit käsitlevat üldist strateegiat ja vältida igasugust nendevahelist huvide konflikti;

– selle jätkuva suhte aluseks oli Brunner, Mond & Co ajajärgul vastu võetud kaubanduspoliitika säilimine, s.t ainuõigusega tegevusalade vastastikune tunnustamine. Kuigi varasem kokkulepe lõpetati ametlikult 12. oktoobri 1972. aasta kirjavahetusega, jätkus see suhe, sest kumbki pool teisega ühenduse turul ei konkureerinud.

- 62 Komisjon on vastuväiteteatistes märkinud, et ta pidas „koostootmise” kokkuleppeid või „edasimüügiks ostmise” kokkuleppeid, mille eesmärk oli aidata ICI-l aastatel 1983–1989 tarnekohustusi täita, hageja ja ICI vaheliste „tihedate kaubandussuhete muuks oluliseks aspektiks”. Komisjon ei arvanud siiski, et need kokkulepped ise olid erilised rikkumised.

- 63 Tuleb lisada, et komisjon märkis vastuväiteteatistes, et Lääne-Euroopa kaltsineeritud sooda turgu iseloomustas asjaolude esinemise ajal endiselt jagunemine piki riigipiire, tootjad püüdsid üldiselt suunata oma müügitgevuse liikmesriikidesse, kus olid nende tootmisrajatised. Eelkõige ei olnud ICI-l konkurenti Ühendkuningriigi turul, sest hageja ega ükski muu ühenduse tootja ei importinud kaltsineeritud soodat Ühendkuningriiki. Sellisel juhul oli tegu nn „siseturu” (*home market*) põhimõttega. Seetõttu tuleks hageja ja ICI suhteid hinnata mitmeid muid tootjaid käsitlevate dokumentide või nendelt tootjatelt ära võetud dokumentide põhjal, millest ilmneb, et kõik ühenduse kaltsineeritud sooda tootjad on palju aastaid olnud nõus hageja ja ICI vahel

1982. aastal endiselt kehtinud põhimõttega. Komisjon lisis, et kuigi on põhjust oletada, et hageja ja Akzo sõlmisid 1982. aastal kokkuleppe Akzo tegevuse kohta Saksamaa kaltsineeritud sooda sektoris (vastuväiteteatise lisa II.21), ei peetud neid tõendeid piisavaks, et põhjendada asutamislepingu artikli 85 kohase menetluse algatamist hageja ja Akzo vastu.

64 Nende vastuväidete tõendamiseks lisis komisjon hagejale saadetavale vastuväiteteatisele mitu tähisega II dokumenti. Üksnes kolm neist dokumentidest (II.33, II.34 ja II.36) on vähemalt osaliselt samad kui ICI vastu algatatud artikli 86 kohases menetluses kasutatud, tähisega V dokumendid (V.32, V.40 ja V.41). Kõiki muid tähisega V dokumente ei tehtud seetõttu hagejale teatavaks.

65 Teiseks, vaidlustatud otsuses esitatud vastuväidete kohta tuleb märkida, et otsuse artikli 1 kohaselt esines kooskõlastatud tegevus 1. jaanuarist 1973 kuni vähemalt menetluse algatamiseni. Põhjenduse punkti 58 kohaselt põhineb otsus peamiselt seitsme teguri samaaegsel ilmnmisel, millega kõnealust kooskõlastatud tegevust põhjendatakse. Nagu otsuse sellest kohast ilmneb ja nagu komisjon ise Esimese Astme Kohtu istungil selgitas, võib need tegurid kokku võtta järgmises neljas osas:

– hageja ega ICI ei müünud kaltsineeritud soodat üle La Manche'i väina kogu kõnealuse perioodi jooksul ehk üle 16 aasta ja see olevat kummagi tootja poliitika tulemus;

– konkurentsi puudumine langes täpselt kokku hageja ja ICI vahel varem sõlmitud kokkulepete, viimati 1949. aastal sõlmitud kokkuleppe Page 1000 – mille ametlik kehtivuse lõppemine ei mõjutanud kuidagi tegelikku turgude jagamist – tingimustega;

– pooled olid sõlminud ja rakendanud „edasimüügiks ostmise” kokkuleppeid; nende „paljastavate” kokkulepete põhjal tarnis hageja ICI-le kaltsineeritud soodat aastatel 1983–1989 (vt otsuse punkti 58 allmärkust 1);

– hageja ja ICI vahel olid tihedad kontaktid kaltsineeritud sooda sektorit käsitleva strateegia kooskõlastamiseks.

– Hageja kaitse

66 Et teha kindlaks, kas hageja võimalust kaitsta end nende vastuväidete eest on mõjutatud, tuleb esmalt märkida, et kooskõlastatud tegevust iseloomustab see, et sellega asendatakse ettevõtete vahel konkurentsiriskid, mis vähendab kummagi ettevõtte ebakindlust oma konkurentide edaspidises suhtumises. Kui see ebakindlus ei ole vähenenud, ei ole tegu kooskõlastatud tegevusega (vt Euroopa Kohtu 31. märtsi 1993. aasta otsust liidetud kohtuasjades C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85 kuni C-129/85: Ahlström Osakeyhtiö jt vs. komisjon, EKL 1993, lk I-1307, punktid 62–65).

67 Hageja kaitse osas tuleb märkida, et hageja väitis peamiselt, et tema käitumise selgituseks oli tema sõltumatu kaubanduspoliitika ja seetõttu ei ole kooskõlastatud tegevust tõendatud. Hageja ei olnud huvitatud Ühendkuningriiki laienemisest, sest see oleks olnud tema puhul strateegiliselt mõttetu. See kaitse sisaldub vastuväiteteatisele antud vastuses (vt 28. mai 1990. aasta kirjalikke märkusi, lk 5–15, punkti 9 eespool). Esimese Astme Kohtu menetluses kinnitati seda kaitset veel kord siis, kui komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses antud faktilised ja õiguslikud hinnangud (vt eelkõige hagi lk 30: „*Tout porte à croire [...] que [...] les entreprises continentales n'auront pas intérêt à entamer une entrée en force sur le marché britannique.*” („Kõik viitab sellele, et mandriettevõtted ei ole huvitatud enda Ühendkuningriigi turul maksma panemisest.”)).

- 68 Sellest tulenevalt on vaja kooskõlastatud tegevust käsitleva Euroopa Kohtu praktika põhjal uurida, kas hageja kaitset mõjutab see, et kõnealuse väite teises ja kolmandas osas nimetatud dokumente teatavaks ei tehtud. Esimese Astme Kohtu ülesanne ei ole selles osas langetada lõplikku otsust kõikide komisjoni vaidlustatud otsuse toetuseks kasutatud tõendite tõendusjõu kohta. Kaitseõiguse rikkumise tuvastamiseks piisab sellest, kui teha kindlaks, et kõnealuste dokumentide teatavaks tegemata jätmine võis mõjutada menetluse käiku ja otsuse sisu hageja kahjuks. Sellise mõju võimaluse võib seega kindlaks teha, kui uurida esialgu teatud tõendeid, mille põhjal ilmneb, et dokumentidel, mida ei ole hagejale teatavaks tehtud, võis kõnealuste tõendite seisukohast olla tähtsust, mida ei tohiks jätta tähelepanuta. Kui tuvastatakse kaitseõiguse rikkumine, on haldusmenetluses ja otsuse asjaolude hindamisel viga tehtud.
- 69 Sellega seoses märkis komisjon oma Esimese Astme Kohtu kirjalikule küsimusele antud vastuses, et eelkõige tuli viidata vastuväiteteatisele lisatud tõenditele, mis olid pärit 1973. aastale eelnenud ajast, ehk turgude jagamist käsitlevatele varasematele kokkulepetele, eelkõige nn kokkuleppele Page 1000; neid tõendeid võidakse kasutada hilisemat rikkumist käsitleva väite toetuseks. Komisjon selgitas, et ta ei olnud ajavahemikku 1962–1973 kahtluse alla seadnud peamiselt seetõttu, et Ühendkuningriik ei olnud sel ajavahemikul ühenduse liikmesriik ja et rikkumise tuvastamine oleks nõudnud ühendusesisesele kaubandusele avalduvate mõjude eraldi analüüsi.
- 70 Sellest järeldub, et komisjoni poolt hageja vastu kasutatud tõendite tõendusjõu kokkuvõtlikuks hindamiseks tuleb teha vahet kolmel perioodil. EMÜ asutamislepingu ja määruse nr 17 jõustumiseni 1962. aastal tuleb hageja ja ICI tegevust pidada seaduslikuks. Järgmise, 31. detsembril 1972. aastal lõppenud ajavahemiku puhul ei olnud komisjon ametlikult vaidlustanud turgude jagamist käsitlevaid varasemaid kokkuleppeid määruses nr 17 sätestatud võistlevas menetluses ei nende eesmärkide või tagajärgede tõttu ega isegi ebakindluse tõttu selles, kas need lõppesid 1972. aastal. Sellise kaebuse puhul ei saa eeldada, et see on põhjendatud, sest komisjon ise väidab, et lisaks käesolevas kohtuasjas toimunud uurimisele oleks olnud vajalik eriline majanduslik analüüs. Kolmas ajavahemik vastab otsuses tuvastatud rikkumise ajale.
- 71 Et õigustada varasemate kokkulepete kasutamist hiljem asetleidnud rikkumise tõenditena, tugineb komisjon Euroopa Kohtu 15. juuni 1976. aasta otsusele kohtuasjas 51/75: EMI Records vs. CBS United Kingdom (EKL 1976, lk 811, punkt 30), milles Euroopa Kohus leidis, et artikli 85 kohaldamiseks nende kokkulepete suhtes, mis ei ole enam kehtivad, piisab, kui sellised lepingud avaldavad jätkuvalt mõju. Komisjon lisab, et EMI Recordsi kohtuasjas oli tegu kokkuleppega, mis oli sõlmimise hetkel seaduslik, kuid käesolevas kohtuasjas on tegu kokkulepetega, mis olid algusest peale ebaseaduslikud. Et hageja ja ICI olid seega jätkanud käitumist nende nüüdseks tühistatud, turgude jagamist käsitlevate kokkulepete kohaselt pärast nende ametlikku lõppemist, tuleb neid kokkuleppeid lugeda endiselt mõju avaldavateks.
- 72 Selles osas tuleb siiski märkida, et EMI Recordsi kohtuasjas, mida Euroopa Kohus on asutamislepingu artikli 177 alusel käsitletud, ei puudutata samasugust menetlust nagu käesolevas kohtuasjas, mille komisjon algatas määruse nr 17 kohaselt ja mille lõppedes ta määras trahvi. Peale selle ei iseloomusta EMI Recordsi kohtuasja kümneaastane ajavahemik, mille jooksul ei esitatud ühtegi vastuväidet käitumisele, mida muidu oleks pahaks pandud, ning mille puhul seega süütuse presumptsioon toimib kõnealuse ettevõtte kasuks. Vastupidi, see hõlmas kahe kaubamärgiomaniku vahel liikmesriigi kohtus pooleli olnud vaidlust, milles käsitleti kaubamärgiomanike õiguste ulatust konkurentsieeskirjade valguses ning ei käsitletud trahvi määramist. Sellest tulenevalt leiab Esimese Astme Kohus, et EMI Recordsi kohtuotsuse aluseks olevaid kaalutlusi, millele komisjon tugineb, ei saa käesoleva menetluse lahendamisel

kohaldada.

- 73 Käesoleval juhul peab Esimese Astme Kohus hageja kasuks toimiva süütuse presumptsiooni tõttu eeldama, et hageja süüks ei saa pidada rikkumist, mis pandi toime ajal kuni 31. detsembrini 1972. Seetõttu ei saa enne 1962. aastat pärinevate tõenditega, mis osutavad kõnealusel ajavahemikul seaduslik olnud tegevusele, näidata, et hageja ja ICI tegutsesid ebaseaduslikult kooskõlastatult alates 1. jaanuarist 1973. Vastuargumendis, mida komisjon kaitseb, jäetakse arvesse võtmata võimalus, et kaks ettevõtet soovisid järgida asutamislepingut ning loobusid oma varasemast koostööst; see võimalus ei ole välistatud, kui võtta arvesse varasemate kokkulepete ametlikku kehtivuse lõppemist 1972. aastal. Muude tõendite puudumisel on komisjoni väide eeldus, et alates komisjoni määratud kuupäevast olid hageja ja ICI kooskõlastatud tegevust rakendades rikkunud asutamislepingu sätteid. Selline rikkumise tõendamise viis on vastuolus süütuse presumptsiooni austamisega.
- 74 Seoses tõenditega, mis puudutavad otseselt aastaid, mille jooksul kooskõlastatud tegevus komisjoni arvates toimus, tuleb tõdeda, et ICI ostis hagejalt kaltsineeritud soodat edasimüügiks aastatel 1983–1989. Hageja siiski vaidlustas, et need kokkulepped tõendasid ebaseaduslikke kontakte ICI-ga. Hageja sõnul toimusid kõnealused tarned harva ja juhuslikult ning olid koondunud ajavahemikku aprillist 1985 märtsini 1986. Lisaks märkis komisjon ise, et need ostud edasimüügiks ei olnud eraldi rikkumised (otsuse punkti 58 allmärkus 1). Tuleb lisada, et kõnealused dokumendid on tõendid hageja ja ICI vahelistest kohtumistest aastatel 1985–1988 (vt otsuse punkti 30 ja dokumente numbritega II.30 kuni II.42). Dokumente, mis käsitleksid kohtumisi ajavahemikul, mil rikkumised komisjoni arvates algasid, ei ole. On küsitav, kui sellises olukorras kasutatakse hilisemast ajast pärit dokumente tõenditena selle kohta, et rikkumine on alanud juba peaaegu kümme aastat varem, eelkõige kuna 10. septembri 1982. aasta dokumendis II.5 viidatakse uuele tasakaalule hageja ja ICI vahelises suhtes („*new arms length relationship*”), mis võib nõrgendada eeldust, et kooskõlastatud tegevus oli olemas.
- 75 Sellest tulenevalt ilmneks, nagu ka Ahlström Osakeyhtiö kohtuasjas, et hageja ja ICI paralleelse ja passiivse käitumise tõendamine on eriti oluline siis, kui tuleb tõendada kooskõlastatud tegevuse olemasolu. Selles osas on Euroopa Kohus leidnud, et paralleelset käitumist võib pidada tõendiks ettevõtete kooskõlastatud tegevusest üksnes siis, kui see on paralleelse käitumise ainus usutav seletus. Euroopa Kohus on otsustanud, et tuleb kindlaks teha, kas komisjoni väidetavat paralleelset käitumist võiks seletada muuga peale kooskõlastatud tegevuse, võttes arvesse toodete omadusi, ettevõtete suurust ja arvu ning kõnealuse turu mahtu, teisisõnu, kas tõendid paralleelse käitumise kohta on eelneva kooskõlastatud tegevuse kindlad, täpsed ja järjepidevad tõendid (vt eespool viidatud otsust kohtuasjas C-89/85: Ahlström Osakeyhtiö, punktid 70–72).
- 76 Eelkõige aastaga 1973 ja sellele järgnenud aastatega seotud dokumentaalsete tõendite nõrkuse tõttu oleks komisjon pidanud püüdma teha vastuväiteteatises üldise ja üksikasjaliku majandusliku hindamise, eelkõige asjaomase turu ning turul tegutsevate ettevõtete suuruse ja käitumise kohta, et ta saaks hageja väidetavat osalemist kooskõlastatud tegevuses õiguslikult piisavalt tõendada. Esimese Astme Kohus leiab, et kui tegu oleks olnud täieliku, objektiivse ja tasakaalustatud hindamisega, oleks selles pidanud vähemalt arvesse võtma ühelt poolt hageja ja ICI oma geograafilistel turgudel saavutatud tugevaid seisundeid ning teiselt poolt nende klientidega sõlmitud lojaalsuskokkuleppeid, mille eest neid asutamislepingu artikli 86 kohaselt algatatud menetluses kritiseeriti.

– Väite teine osa, mille kohaselt hagejale ei tehtud teatavaks tähisega V dokumente

- 77 Esimese Astme Kohus leiab seoses väite teise osaga, et eeltoodust lähtuvalt võisid teatavad tähisega V dokumendid, mida hagejale teatavaks ei tehtud, hageja kaitset toetada. Dokumendid, mis viitavad ICI klientidega sõlmitud väidetavatele lojaalsuskokkulepetele, võisid aidata selgitada hageja väidetavat passiivset ja paralleelset käitumist, v.a käitumine, mis põhineb ebaseaduslikul kooskõlastatud tegevusel. Et turu struktuurid, eelkõige tootmisrajatiste loomine ja paigutamine kaltsineeritud soodat vajavate klientide lähedusse, olid välja kujunenud alates eelmisest sajandist ja et veokulud mängisid ilmselt olulist rolli, oleks hageja võinud kasutada neid dokumente, mis tõendavad, et ICI võis nõuda oma klientidelt lojaalsust üksikasjaliku hinnaalandussüsteemi abil, kooskõlastatud tegevuse olemasolu käsitleva väite ümberlukkamiseks. Nende dokumentide abil võinuks selgitada, et hageja väidetav passiivne käitumine põhines tema iseseisvatel otsustel, mille hageja oli teinud seetõttu, et turgu valitsevas seisundis ettevõtte takistas või raskendas turulepääsu. Seda analüüsi toetab asjaolu, et teatud tõenditel, millele komisjon tugineb, ei pruukinud olla tõendusjõudu või võis neil olla vähemalt nõrgem jõud, kui komisjon neile omistas (vt punkte 69 ja 71 eespool). Vastates Esimese Astme Kohtu kirjalikule küsimusele, mis esitati pärast haldusmenetlust, väitis hageja tõesti, et niivõrd, kui komisjon kaebas selle üle, et ICI oli sulgenud Ühendkuningriigi turu kuritahtlike võtetega, oli tegemist lisaselgitusega selle kohta, miks hagejal ei olnud võimalik pääseda kõnealusele turule; seetõttu oli see määrav tegur, mis räägib turgude jagamise kokkuleppe olemasolu vastu.
- 78 On tõsi, et komisjon süüdistab ICI-t turgu valitseva seisundi kuritarvitamises alles alates 1983. aastast. Komisjon ise siiski leiab, et ICI turgu valitsev seisund oli tema tugeva positsiooni, mille ta oli kindlustanud enne 1973. aastat kehtinud turgude jagamise kokkulepetega, otsene laiendus; lisaks viitab otsus 91/300 sõnaselgelt ICI turuvõimu näitavatele teguritele, mis pärinevad 1983. aasta eelsest ajast, näiteks otsuse punktis 4 esitatud viide asjaolule, et ICI-l oli kaltsineeritud sooda Ühendkuningriiki tarnimise monopol kuni 1970. aastate lõpuni (vt punkti 15 eespool).
- 79 Et komisjon märgib oma Esimese Astme Kohtu kirjalikule küsimusele antud vastuses, et kummagi turgu valitsevas seisundis oleva ettevõtte eemalehoidmine teise turult on asjaolu, mis tagas mõlemale ettevõttele turgu valitseva seisundi „oma turul”, tuleb korrata, et praegusel juhul ei anta lõplikku vastust põhiküsimusele, vaid kontrollitakse, kas asjaolud, milles vastuväiteteatis hagejale saadeti ja milles komisjon seejärel asja uuris, mõjutasid hageja võimalusi end kaitsta.
- 80 Tuleb muidugi lisada, et hageja oli teadlik ICI tugevast seisundist Ühendkuningriigis (vt 28. mai 1990. aasta kirjalikke märkusi, lk 8–9: „[...] ICI Suurbritannias asetsevad tööstusrajatised on valitsevas seisundis Briti saartel [...]. Kõik need tegurid põhjustavad teatud geograafilise eraldatuse.”). See teadmine ei lükka siiski ümber järeldust, et vähemalt teatavad tähisega V dokumendid võisid olla hageja kaitse seisukohast kasulikud.
- 81 Seoses sellega märgib komisjon, et kuigi tema ametnikud uurisid ise uuesti kõiki komisjoni valduses olevaid dokumente, ei leidnud nad siiski tõendeid, mis oleksid võinud vabastada hageja süüst, mistõttu nende teatavakstegemine oleks olnud mõttetu. Selles osas tuleb märkida, et määruses nr 17 sätestatud kaitsega menetluses ei saa komisjon üksi otsustada, millised dokumendid on kaitse seisukohast kasulikud. Kui tuleb läbi viia raskeid ja keerulisi majanduslikke hindamisi nagu käesolevas kohtuasjas, peab komisjon andma asjaomase ettevõtte nõustajatele võimaluse uurida olulisi dokumente nende tõendusjõu hindamiseks kaitse seisukohast.
- 82 See on nii eelkõige siis, kui on tegu paralleelse käitumisega, mida iseloomustab esmapilgul neutraalne tegevus, kus võib dokumente tõlgendada nii asjaomaste ettevõtete poolt kui ka vastu. Esimese Astme Kohus leiab, et sellistes olukordades ei tohi lubada sellist ettevõtete kaitseõigust

kahjustavat komisjoni ametnike viga, et nad jätaavad ettevõtetele teatavaks tegemata dokumendid, mida peavad neutraalseks ja seetõttu kasutatuteks tõenditeks. Komisjoni vastupidine seisukoht tähendaks seda, et sellist viga ei saaks avastada õigel ajal enne komisjoni otsuse tegemist, v.a erandjuhul, kui asjaomased ettevõtted teevad omaalgatuslikult koostööd, mis ohustaks õiglast õigusemõistmist lubamatul viisil (vt punkti 85 allpool).

- 83 Võttes arvesse vahendite võrdsuse põhimõtet, mille kohaselt peavad konkurentsiasjades asjaomasel ettevõttel olema samad teadmised menetluses kasutatud toimikust nagu komisjonil, ei saa komisjoni seisukohta toetada. Esimese Astme Kohus leiab, et ei saa heaks kiita seda, et väidetavat rikkumist käsitlevat otsust tehes olid tähisega V dokumendid vaid komisjonile kättesaadavad ja et komisjon võis seetõttu üksi otsustada, kas kasutada neid hageja vastu, samas kui hageja ei saanud nende dokumentidega tutvuda ega seetõttu samamoodi otsustada, kas ta kasutaks neid enda kaitseks. Sellises olukorras piiratakse hageja kaitseõigust haldusmenetluse käigus võrreldes komisjoni volitustega liigselt, sest komisjon tegutseks samal ajal nii vastuväidetest teavitava asutusena kui ka otsust langetava asutusena, kellel on põhjalikumad teadmised kohtutoimikust kui kaitsel.
- 84 Seetõttu ei olnud komisjonil käesoleval juhul õigust eraldada vastuväiteteatistes tõendeid ühelt poolt seoses artikli 85 kohase väidetava rikkumisega ja teiselt poolt artikli 86 kohase väidetava rikkumisega; see eraldus jätkus hilisema uurimise käigus ja volinike kolleegiumi aruteludes, mille tulemusena võeti vastu eraldi otsused. Selline menetlusviis takistas hagejal uurimast tähisega V dokumente, mida kasutati üksnes ICI vastu. Arvestades alltoodud argumente, järeldub sellest, et alates vastuväiteteatise teatavakstegemisest rikkus komisjon hageja kaitseõigust, jättes menetlusest välja enda valduses olevad dokumendid, mis võisid olla hageja kaitse seisukohast kasulikud. Tuleb lisada, et selline kaitseõiguse rikkumine on olemuselt objektiivne ning ei sõltu sellest, kas komisjoni ametnikud tegutsesid heas või halvas usus.
- 85 Et lükata ümber seisukoht, mille järgi kostja õigusi rikuti, väidab komisjon esmalt, et ICI oleks võinud saata hagejale temalt ära võetud dokumendid, mis olid ICI enda kaitse seisukohast kasulikud. Sellisel lähenemisel ei võeta siiski arvesse asjaolu, et ühe ettevõtte kaitse ei saa sõltuda konkureeriva ettevõtte – kelle vastu komisjon on esitanud samasugused väited – heast tahtest. Et komisjon vastutab konkurentsiasjade nõuetekohase uurimise eest, ei või ta delegeerida seda ülesannet ettevõtetele, kelle majanduslikud ja õigusmenetlusega seotud huvid on sageli vastuolus. Käesolevas kohtuasjas oleks hageja ise võinud proovida näidata, et ICI-l oli turgu valitsev seisund, kui ICI-l oli huvi seda eitada.
- 86 Sellest tulenevalt ei ole kaitseõiguse rikkumise seisukohast tähtsust sellel, et hageja ja ICI vahetasid mõningaid dokumente, esialgu haldusmenetluse käigus, mil hageja sai ICI-lt dokumendid, ja hiljem alates 1991. aasta lõpust, mil need kaks ettevõtet ei saanud enam kõnealusel turul konkureerida. Selline üksnes juhuslik ettevõtetevaheline koostöö ei saa mingil juhul vähendada komisjoni enda kohustust tagada konkurentsioiguse väidetava rikkumise uurimise käigus asjaomaste ettevõtete kaitseõiguse austamist.
- 87 Komisjon viitas ka konfidentsiaalsusele, mida ta pidi järgima kolmandast isikust ettevõtete ärisaladuste kaitsmiseks, eelkõige ICI puhul, kes oma 13. aprilli ja 14. septembri 1989. aasta kirjades oli tuginenud kõikide komisjoni valduses olevate temalt ära võetud dokumentide konfidentsiaalsusele. Komisjon lisab, et ka hageja nõudis oma 27. aprilli ja 18. septembri 1989. aasta kirjades samalaadset kaitset.
- 88 Selles osas tuleb ennekõike märkida, et vastavalt haldusmenetluse käigus kohaldatavale, asutamislepingu artiklis 214 ja määruse nr 17 mitmes sättes väljendatud üldisele põhimõttele on

ettevõtetel õigus oma ärisaladuste kaitsele (vt Euroopa Kohtu 24. juuni 1986. aasta otsust kohtuasjas 53/85: *Akzo Chemie vs. komisjon*, EKL 1986, lk 1965, punkt 28, ja Euroopa Kohtu 19. mai 1994. aasta otsust kohtuasjas C-36/92 P: *SEP vs. komisjon*, EKL 1994, lk I-1911, punkt 36). Esimese Astme Kohus leiab siiski, et seda õigust tuleb tasakaalustada kaitseõiguse tagamisega.

- 89 Nagu komisjon oma vastuses Esimese Astme Kohtu eespool nimetatud kohtuasjaga T-36/91 seoses esitatud küsimusele märkis, oli tal sellisel juhul kaks võimalust. Ta võinuks lisada vastuväiteteatisele kõik dokumendid, mida ta soovis kasutada esitatud vastuväidete tõendamiseks, kaasa arvatud tõendid, mida võidakse „selgelt” pidada asjaomast ettevõtet süüst vabastavateks tõenditeks, või saata kõnealusele ettevõttele nimekirja olulistest dokumentidest ja anda talle võimalus „toimikuga” tutvuda, s.t lubada tal uurida dokumente komisjoni ruumides (vt ka 1989. aastal avaldatud komisjoni konkurentsipoliitikat käsitlevat 18. raportit, lk 53).
- 90 Käesolevas kohtuasjas ei saa komisjon tugineda oma täielikule keeldumisele teha dokumendid teatavaks sel põhjusel, et eelnimetatud kirjades olid hageja ja ICI ise taotlenud, et nende dokumente käsitataks konfidentsiaalsetena. Need kirjad olid sõnastatud väga üldiselt ja neid võib tõlgendada selliselt, et tagada tuleb üksnes teatava kõnealustes dokumentides sisalduva tundliku teabe konfidentsiaalsus, näiteks kustutades neist vastavad kohad. Lisaks on komisjon ise tõlgendanud ICI kirja selliselt, sest ta märkis oma 24. aprilli 1989. aasta vastuses (vt kohtuasja T-36/91) sõnaselgelt, et kui kõnealused dokumendid on rikkumise tõendamiseks vajalikud, tuleks need teatavaks teha asjaomastele ettevõtetele ja üksnes tõeliste ärisaladustega seotud kohad kustutada.
- 91 Komisjon kasutas tegelikult samu dokumente nii täielikuna kui ka osaliselt kustutatud kohtadega ühelt poolt hageja ja ICI vastu asutamislepingu artiklite 85 ja 86 kohaselt algatatud kolme eraldi menetluse käigus ühesugustes tähisega II lisades ja teiselt poolt erinevates tähistega IV ja V lisades. Sellele viitab näiteks lisade IV.19 ja V.23, IV.24 ja V.34, IV.29 ja V.41, IV.28 ja II.35, V.40 ja II.34 ning ka V.32 ja II.33 osaline sarnasus. Kuigi komisjon pidas seda vajalikuks, ei võtnud ta arvesse nende dokumentide eeldatavat üldist konfidentsiaalsust.
- 92 Sellest tulenevalt ei saa ka asjaolu, et komisjon jättis tähisega V dokumendid hageja vastu suunatud menetlusest välja, põhjendada vajadusega kaitsta ICI ärisaladusi. Komisjon oleks võinud kaitsta neid saladusi nii, et jätab hagejale saadetud dokumentide koopiatest välja tundlikud kohad vastavalt konkurentsi peadirektoraadi (DG IV) selle valdkonna üldisele tavale, mida osaliselt isegi käesolevates asjades järgiti.
- 93 Kui ICI ärisaladuste või muu tundliku teabe kaitsmine kõikide kõnealuste dokumentide mittekonfidentsiaalsete versioonide koostamise teel osutus raskeks, oleks komisjon võinud kasutada teist meetodit ehk saata hagejale nimekirja tähisega V dokumentidest. Sel juhul oleks hageja saanud taotleda juurdepääsu teatavatele komisjoni „toimikutes” sisalduvatele dokumentidele. Enne kui komisjon oleks lasknud hagejal tutvuda dokumentidega, mis võisid sisaldada ärisaladusi, oleks komisjon võinud võtta ühendust ICI-ga, et teha kindlaks, millised kohad sisaldasid tundlikku teavet ja mida tuli seetõttu hoida hageja eest saladuses. Seejärel oleks ta võinud lasta hagejal tutvuda dokumentidega, millest olid ICI ärisaladused kustutatud.
- 94 Sellise nimekirja mõtte on see, et selles sisalduv teave tulnuks esitada hagejale piisavalt täpselt, et võimaldada tal asjaolusid teades kindlaks teha, kas kirjeldatud dokumendid võiksid olla tema kaitse seisukohast kasulikud. Hagejal pidi olema võimalus kindlaks teha, millise konkreetse ICI-lt saadud dokumendiga ta ei saa selle konfidentsiaalsuse tõttu tutvuda, et ta oleks saanud ICI-ga arutada, kas viimane oli valmis konfidentsiaalsusest loobuma.

- 95 Eeltoodud kaalutlustest ilmneb, et kohustusega käsitada dokumente ja/või nimekirja konfidentsiaalsetena ei saanud mingil viisil põhjendada komisjoni täielikku keeldumist nende teatavakstegemisest. Seetõttu tuleb tõdeda, et komisjon rikkus hageja kaitseõigust, sest ta ei teinud vastuväiteteatistes tähisega V dokumente lisade või nimekirja vormis hagejale teatavaks.
- 96 Seejärel tuleb uurida, kas selline kaitseõiguse rikkumine tuleneb viisist, kuidas ettevõtte haldusmenetluse käigus käitus ja kas ettevõtte oli kohustatud taotlema komisjonilt võimalust tutvuda toimikuga või saada teatud dokumente. Seoses sellega tuleb märkida, et ei eespool viidatud määruses nr 17 ega määruses 99/63/EMÜ ole sätestatud, et selline taotlus tuleb teha varem või et kaitseõigus aegub, kui taotlust ei esitata. Igal juhul tuleb käesoleval juhul tõdeda, et hageja selgitas kohtuistungil, et ta ei esitanud haldusmenetluse käigus seda taotlust seetõttu, et see oli ilmselgelt mõttetud, nagu oli näidanud ICI taotluse tagasilükkamine. Sellistes konkreetsetes olukordades ei saa hageja kõrvalejätmisel olla aegumise mõju seetõttu, et kaitseõiguse rikkumist käsitlev väide esitati liiga hilja.
- 97 Esimese Astme Kohtu hinnang ei ole vastuolus eespool viidatud otsusega kohtuasjas AEG vs. komisjon. Selles kohtuasjas leidis Euroopa Kohus, et teatud süüdistavad dokumendid, mida kasutati ettevõtte vastu, tuli vastuväiteteatisele lisada ning et selle kohustuse täitmatajätmise tagajärjel tuli need dokumendid välja jätta. Kohtuasjas AEG vs. komisjon tehtud otsuse kohaselt ei olnud kaitseõiguse rikkumist käsitlev väide siiski üldise tähtsusega ning seetõttu ei olnud kogu menetlus vigane. Sellest tulenevalt uuris Euroopa Kohus, kas pärast kõnealuste dokumentide väljajätmist saaks vastuväiteid siiski käsitada tõendatutena (otsuse punkt 30). Erinevalt AEG kohtuasjast mõjutati käesolevas kohtuasjas hageja kaitset üldiselt, sest hagejale jäeti ebaseaduslikult teatavaks tegemata dokumendid, mis ei olnud küll konkreetselt süüdistavad, kuid mis võisid olla hageja kaitse seisukohast kasulikud.
- 98 Haldusmenetluse etapil toimunud kaitseõiguse rikkumist ei saa enam parandada Esimese Astme Kohtu menetluses, mis piirdub üksnes esitatud väidete läbivaatamisega ja mis ei saa seetõttu asendada kohtuasja põhjalikku uurimist haldusmenetluse käigus. Kui hageja oleks saanud haldusmenetluse käigus tugineda dokumentidele, mis võinuksid ta süüst vabastada, oleks see võinud mõjutada volinike kolleegiumi hinnangut vähemalt selles osas, mis puudutab väidetava passiivse ja paralleelse käitumise tõendusjõudu rikkumise alguse ja seega kestuse suhtes. Seetõttu ei saa Esimese Astme Kohus välistada võimalust, et komisjon oleks pidanud rikkumist lühemaajaliseks ja vähem tõsiseks ning määranud seetõttu väiksema trahvi.
- 99 Sellest tulenevalt peab väite teise osa rahuldama ja vaidlustatud otsuse tühistama niivõrd, kui see käsitleb hagejat (vt eespool viidatud otsust kohtuasjas Cimenteries jt vs. komisjon, punkt 47).
- Väite kolmas osa, mille kohaselt hagejale ei tehtud teatavaks muid ICI-lt äravõetud dokumente
- 100 Erinevalt väite teise osa uurimise olukorrast ei tea Esimese Astme Kohus, milliseid muid ICI dokumente peale tähisega V dokumentide ei ole hagejale teatavaks tehtud, v.a muidugi tähisega X dokumendid. Hageja väidab siiski õigesti, et otsus selle kohta, kas poolte vahel on kokkulepe, puudutab lahutamatu mõlemat väidetavat poolt. Kui komisjon on kohustatud tuvastama, et üks kahest ettevõttest tegutses iseseisvalt, oma väidetava koostööpartneriga kokku leppimata, ei ole kumbki ettevõtte osalenud kooskõlastatud tegevuses. Kui ICI oleks suutnud käesolevas kohtuasjas oma süüüst tõendada, ei oleks komisjon saanud hagejat kooskõlastatud tegevuses süüdistada. Seetõttu olnuksid ka ICI tegevust käsitlevad dokumendid tõenäoliselt hageja kaitse seisukohast kasulikud.

- 101 Tuleb korrata, et komisjoni ülesanne ei ole ise otsustada, kas käesoleva kohtuasja uurimisel ära võetud dokumendid olid süüst vabastavad või mitte. Võrdsete vahendite põhimõtte ja selle otsene järelendus konkurentsiasjades ehk põhimõtte, et komisjonile ja kaitsele kättesaadav teave peaks olema ühesugune, nõudis, et hageja peaks suutma hinnata nende ICI-lt äravõetud dokumentide tõendusjõudu, mida komisjon ei olnud vastuväitetateisele lisanud. On lubamatu, et üksnes komisjonil olid rikkumise uurimisel kasutada „toimikutes” 39–49 (ICI) sisalduvad dokumendid ning et seetõttu võis ta üksi otsustada, kas kasutada neid rikkumise tõendamiseks, samas kui hageja ei saanud nende dokumentidega tutvuda ega seega teha samasugust otsust, kas kasutada neid enda kaitseks. Sellest tulenevalt peaks komisjon vähemalt koostama piisavalt üksikasjaliku nimekirja, mis võimaldab hagejal hinnata, kas on vaja taotleda juurdepääsu teatud ICI dokumentidele, mis võivad olla kasulikud väidetava kooskõlastatud tegevuse mõlema poole kaitse seisukohast. Kuna ei saa eeldada, et hageja tõendaks selliste teatud dokumentide tõendusjõudu, mis võivad vabastada ICI süüst – mida ta nimekirja puudumisel ei tea –, piisab kaitseõiguse rikkumise tuvastamiseks sellest, et tunnistatakse selliste dokumentide olemasolu võimalikkust. Sellest järeldub, et on tuvastatud teine kaitseõiguse rikkumine.
- 102 Esimese Astme Kohus on teadlik, et nimekirjade koostamine ja võimalike ärisaladuste kaitsmine enne, kui asjaosalistele võidakse anda „õigus tutvuda toimikuga”, toob komisjoni talitustele kaasa märkimisväärsed halduskulud, nagu komisjon kohtuistungil märkis. Kaitseõiguse austamine ei tohiks siiski olla vastuolus tehniliste ja õiguslike raskustega, millest tõhus haldus võib üle saada ja peab üle saama.
- 103 Tuleb korrata, et haldusmenetlust mõjutavat viga ei saa parandada Esimese Astme Kohtu menetluse käigus, sest Esimese Astme Kohtu ülesanne on üksnes esitatud väidete kohtulik läbivaatamine ning see ei saa asendada kogu haldusmenetlusega seotud uurimist. Kui hageja oli leidnud asjakohasest nimekirjast ICI dokumendid, mis vabastavad süüst mõlemad ettevõtted, oleks see võinud haldusmenetluse käigus komisjoni hinnanguid mõjutada. Seetõttu tuleks väite kolmas osa rahuldada.
- 104 Seetõttu tuleb kaitseõiguse rikkumist käsitleva väite teine ja kolmas osa rahuldada ning vaidlustatud otsus tühistada niivõrd, kui see käsitleb hagejat, ilma et oleks vaja uurida väidet, mille kohaselt komisjon põhjendas vaidlustatud otsust dokumentidega, mis saadeti hagejale üksnes osaliselt kärbitud kujul, eelkõige vastuväitetateise lisades II.25 ja II.34 esitatud dokumendid. Samuti ei ole vaja välistada muid tühistamismõtteid toetavaid väiteid, eelkõige vaidlustatud otsuse vigast tõendamist käsitlevat väidet, mis ei puuduta kogu komisjoni haldusmenetlust (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 29. juuni 1995. aasta otsust kohtuasjas T-32/91: Solvay vs. komisjon, EKL 1995, lk II-1825).

Kohtukulud

- 105 Kodukorra artikli 87 lõike 2 esimese lõigu alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Et komisjon on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista temalt, ilma et oleks vaja võtta arvesse seda, et hageja loobus osaliselt oma nõudest kuulutada otsus olematuks.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESSE ASTME KOHUS

(esimene koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

1. Tühistada komisjoni 19. detsembri 1990. aasta otsus 91/297/EMÜ EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohase menetluse kohta (IV/33.133-A: kaltsineeritud sooda – Solvay, ICI) niivõrd, kui see käsitleb hagejat.

2. Mõista kohtukulud välja komisjonilt.

Cruz Vilaça

Barrington

Saggio

Kirschner

Kalogeropoulos

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 29. juunil 1995. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

H. Jung

J. L. Cruz Vilaça